

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

1. Συνεργασία

Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Το παρόν πρόγραμμα εντάσσεται στον κύκλο «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ: Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη», πιο συγκεκριμένα στην επιμέρους θεματική ενότητα της προώθησης του αλληλοσεβασμού και της συνεργασίας και απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου. Ωστόσο, εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στην Α΄ και Β΄ Δημοτικού σχολείου μπορούν να υλοποιήσουν τα προτεινόμενα εργαστήρια, ενδεχομένως τροποποιώντας συγκεκριμένα σημεία, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας της τάξης τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι να προωθήσει την έννοια της συνεργασίας στο νηπιαγωγείο. Στόχοι είναι τα παιδιά να συνεργαστούν με δραστηριότητες ανά ζεύγη, μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες προκειμένου να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας.

Στα εργαστήρια μέσα από ποικίλες δραστηριότητες αξιοποιούνται τεχνικές θεάτρου, δραματοποίηση, φύλλα εργασίας, κατασκευές, εικόνες και θεατρικό παιχνίδι. Το εργαστήριο ξεκινά με εισαγωγικά παιχνίδια για την προθέρμανση και τη συγκρότηση ομάδας, παρουσίαση και συμφωνία για το στόχο του εργαστηρίου, τη μεθοδολογία και τη δεοντολογία του. Ακολουθούν δραστηριότητες ανίχνευσης, διδασκαλίας, εμπέδωσης αξιολόγησης και μεταγνώσης.

Το κάθε εργαστήριο προτείνεται για μια διδακτική ώρα στο νηπιαγωγείο (45 λεπτά στο πρωινό τμήμα ή 40 λεπτά στο ολοήμερο).

Οι στόχοι του προγράμματος προσδιορίζονται βάσει των Δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις εξής κατηγορίες: Δεξιότητες Μάθησης, Δεξιότητες Ζωής, Δεξιότητες του Νού και Δεξιότητες της Τεχνολογίας και της Επιστήμης. Στα προτεινόμενα εργαστήρια δίνεται κυρίως έμφαση στην ανάπτυξη Δεξιοτήτων Μάθησης και πιο συγκεκριμένα Δεξιοτήτων Επικοινωνίας Κριτικής σκέψης και Συνεργασίας στην Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Κοινωνικής Ζωής: Κοινωνικές Δεξιότητες, Ενσυναίσθηση Προσαρμοστικότητα, Υπευθυνότητα και Πρωτοβουλία και στις Δεξιότητες του Νου Στρατηγική Σκέψη Επίλυση Προβλημάτων Μελέτη Περιπτώσεων και Κατασκευές.

Τα εργαστήρια απευθύνονται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου. Έχουν ευελιξία ως προς το ότι κάποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να παραληφθούν - εάν δεν ελκύουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών, και αντίστοιχα νέες δραστηριότητες που θεωρούνται ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας τη συγκεκριμένη στιγμή μπορούν να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα και να συσχετιστούν με τους στόχους που επιδιώκονται.

Στα επτά εργαστήρια του συγκεκριμένου προγράμματος προτείνονται δραστηριότητες από τις εξής κατηγορίες:

Δραστηριότητες γνωριμίας και συγκρότησης ομάδας

Συμβολαιο Ομάδας

Οργανωμένες δραστηριότητες για το νηπιαγωγείο

Αξιοποίηση διαφόρων μορφών τέχνης

Φύλλα εργασίας που αξιοποιούν πίνακες ζωγραφικής και τις Ρουτίνες Σκέψης μέσω των ρών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Στόχος των συγκεκριμένων φύλλων εργασιών είναι να συσχετιστεί το περιεχόμενο των έργων τέχνης με το περιεχόμενο του θέματος των εργαστηρίων, ώστε να αναπτυχθεί η κριτική ικανότητα, η κριτική σκέψη, να αξιοποιηθεί η τέχνη στη διαδικασία της παρατήρησης, και να υποκινηθεί η σκέψη και το συναίσθημα.

Φύλλα αξιολόγησης σύμφωνα με βάση την περιγραφική αξιολόγηση και το Portfolio Συνοπτικά, τα εργαστήρια έχουν την ακόλουθη δομή:

- 1^ο εργαστήριο: Δημιουργία ομάδας
- 2^ο εργαστήριο: Συμβόλαιο της ομάδας
- 3^ο εργαστήριο: Ανίχνευση, εισαγωγή, προετοιμασία
- 4^ο εργαστήριο: Ικανότητα επικοινωνίας
- 5^ο εργαστήριο: Συνεργασία σε ομάδες
- 6^ο εργαστήριο: Ενσυναίσθηση – επίλυση συγκρούσεων
- 7^ο εργαστήριο: Δραστηριότητες αξιολόγησης, τελικές ιδέες παιδιών

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Προαπαιτούμενες γνώσεις:

Κρίνεται σκόπιμο τα παιδιά πριν ασχοληθούν με το προτεινόμενο πρόγραμμα να έχουν προηγηθεί πολλές δραστηριότητες συνεργασίας με σταθερά ζευγάρια για κάποιο χρονικό διάστημα ενός ή δύο μηνών. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται ανά εβδομάδα να έχουν τα παιδιά σταθερά ζευγάρια. Για μια ολόκληρη εβδομάδα δηλαδή, να ασχολούνται με δραστηριότητες από κοινού με συγκεκριμένο ζευγάρι. Σε αυτή την περίπτωση ο/η νηπιαγωγός καλό είναι να καταγράφει τα ζευγάρια έτσι ώστε να είναι σίγουρος/σίγουρη ότι όλα τα παιδιά έχουν λειτουργήσει με όλα. Το παραπάνω κρίνεται αναγκαίο προκειμένου να ξεκινήσουν σε αυτό το προτεινόμενο πρόγραμμα με τυχαίες υποομάδες ή τυχαία ζευγάρια συνεργασίας.

Επιπλέον, απαραίτητο κρίνεται πριν την έναρξη του προτεινόμενου προγράμματος να έχει γίνει παρουσίαση, επεξεργασία και εξοικείωση των παιδιών με τους κανόνες της τάξης - που γίνονται στην αρχή της χρονιάς. Ειδικότερα απαιτείται εξοικείωση με τους κανόνες που αφορούν το σεβασμό στον άλλο όπως «ζητάω συγνώμη», «ακούω τον άλλον προσεκτικά», «μιλάω χωρίς να διακόπτω» κ.ό.κ.

Προετοιμασία Υλικού:

Για τα συγκεκριμένα εργαστήρια αυτού του προγράμματος δεν απαιτείται ιδιαίτερη προετοιμασία υλικού πέρα από τα αναλώσιμα και τα εύκολα προσβάσιμα υλικά που διατίθενται ήδη σε ένα νηπιαγωγείο.

Επισημαίνεται όμως ότι για τη διευκόλυνση του/της νηπιαγωγού στο πεδίο Υποδειγματικό υλικό: Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων υπάρχει μία παράγραφος (όπου κρίνεται απαραίτητο) η οποία έχει τίτλο «Προετοιμασία δραστηριότητας» και εκεί αναφέρονται με ειδικά bullets όσα πρέπει να έχει προετοιμάσει ο/η νηπιαγωγός για το εκάστοτε εργαστήριο.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ	Νηπιαγωγείο	ΤΜΗΜΑ Πρωινό υποχρεωτικό ή/και προαιρετικό ολοήμερο	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:2024-2025
Θεματική	1. Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη	Υποθεματική	Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Νηπιαγωγείο		
Τίτλος	Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο		

Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δεξιότητες Μάθησης: Επικοινωνία (Communication), Κριτική σκέψη (Critical thinking), Συνεργασία (Collaboration) ✓ Δεξιότητες Ζωής: κοινωνικές δεξιότητες/ ενσυναίσθηση προσαρμοστικότητα υπευθυνότητα πρωτοβουλία ✓ Δεξιότητες του νου: Στρατηγική σκέψη Επίλυση προβλημάτων Μελέτη περιπτώσεων Κατασκευές
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Να προετοιμαστούν κινητικά Να επικοινωνήσουν μέσα από την κίνηση και μη λεκτική επικοινωνία</p>	<p>«Ας γνωριστούμε παίζοντας;»</p> 	<p>1^ο εργαστήριο- Συγκρότηση ομάδας: (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος για ζέσταμα» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με ελεύθερη κίνηση για απελευθέρωση του σώματος και της σκέψης.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού και ταυτόχρονη αξιοποίηση παιχνιδιών συνεργασίας.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Πάρε τη θέση του άλλου αλλά μην πεις κουβέντα!» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης θεατρικού παιχνιδιού.</p>
<p>Να καταγράψουν τους κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας</p>	<p>«Φτιάχνουμε τους κανόνες της ομάδας μας»</p> 	<p>2ο εργαστήριο – Συμβόλαιο ομάδας (1 διδακτική ώρα)</p>

		<p>Δραστηριότητα 1η: «Συμβόλαιο της ομάδας»</p> <p>Πρόκειται για δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ όπου θα καταγραφούν οι κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.</p>
<p>Να εκφράσουν τις αρχικές τους ιδέες μέσα από το σχέδιο και την προφορική παρουσίαση των σχεδίων.</p> <p>Να αναστοχαστούν και να αξιολογήσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας και συνεργασίας που αξιοποιούν.</p>	<p>«Η αρχική μου ιδέα...!»</p> 	<p>3^ο εργαστήριο- Ανίχνευση αρχικών ιδεών (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Επιδιώκεται η ανίχνευση αρχικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της συνεργασίας και καταγραφή αυτών</p> <p>Δραστηριότητα 1η: «Η αρχική μου ιδέα...!» Πρόκειται για δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και συνέντευξη «στο αυτί».</p>
<p>Να επικοινωνήσουν μέσα από διάφορες συμβάσεις με: κινήσεις, ήχους, γλώσσα του σώματος ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς χωρίς οπτική επαφή</p> <p>Να συνεργαστούν σε δυο επίπεδα: Ανά ζεύγη Σε μικρές υποομάδες</p> <p>Να αναστοχαστούν και να αξιολογήσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας και συνεργασίας που αξιοποιούν.</p>	<p>Ικανότητες επικοινωνίας</p> 	<p>4^ο εργαστήριο- Ικανότητες επικοινωνίας: (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Όλες οι δραστηριότητες του 4^{ου} εργαστηρίου περιέχουν συνεργασία σε δυο επίπεδα: ανά ζεύγη και σε μικρές υποομάδες.</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Καλωσορίζοντας τους εξωγήινους!»</p> <p>(Δραστηριότητα συνεργασίας ανά ζεύγη. Ελεύθεροι αυτοσχεδιασμοί και τεχνικές θεάτρου. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια)</p>

		<p>Δραστηριότητα 2^η: «Και οι γάτες είχαν τη δική τους ιστορία!» Πρόκειται για δραστηριότητα συνεργασίας ανά ζεύγη. Ελεύθεροι αυτοσχεδιασμοί και τεχνικές θεάτρου. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: αυτή η δραστηριότητα θεωρω ότι μπορεί να παραλειφθει. «Οι Κοντοπουθαρούληδες-εφευρέτες μας δίνουν οδηγίες από μακριά!» Πρόκειται για δραστηριότητα συνεργασίας σε υποομάδες. Δραστηριότητα αυτοσχεδιασμού και κατασκευής. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p>
<p>Να συνεργαστούν σε μικρότερες και μεγαλύτερες ομάδες</p> <p>Να αναστοχαστούν και να συζητήσουν για τις συμπεριφορές που εμποδίζουν ή διευκολύνουν τη συνεργασία σε ομάδες.</p>	<p>Συνεργασία σε ομάδες</p> 	<p>5^ο εργαστήριο- Συνεργασία σε ομάδες: (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Βοήθησε την μπάλα να φτάσει στον προορισμό της» Πρόκειται για Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα συνεργασίας σε ομάδες. Προτείνονται εναλλακτικές ιδέες για διαβαθμισμένο επίπεδο δυσκολίας συνεργασίας. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Ποιος δράκος θα χορέψει καλύτερα;» Πρόκειται για Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα συνεργασίας σε ομάδες. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας. Portfolio μαθητή/-τριας.</p>

<p>Να προτείνουν τρόπους επίλυσης των συγκρούσεων</p> <p>Να προβληματιστούν σε καταστάσεις διαφωνιών και συγκρούσεων, να παρατηρήσουν, να πουν απόψεις και να συζητήσουν πάνω στο αυτό το πρόβλημα δίνοντας εναλλακτικές ιδέες για το πώς μπορεί να επιλυθεί μία διαφωνία.</p>	<p>Ενσυναίσθηση – Επίλυση συγκρούσεων</p> 	<p>6^ο εργαστήριο- Απόκτηση ενσυναίσθησης και επίλυση συγκρούσεων (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Υπάρχει και άλλος τρόπος;»</p> <p>Πρόκειται για δραστηριότητα συζήτησης στην Ολομέλεια με αφορμή ένα Φύλλο Εργασίας με τις Ρουτίνες Σκέψης.</p>
<p>Να εκφράσουν τις ιδέες τους για την έννοια της συνεργασίας επιχειρώντας να δώσουν ένα διαφορετικό τέλος μέσα από το σχέδιο και την προφορική παρουσίαση των σχεδίων.</p> <p>Να αξιοποιήσουν στρατηγικές επίλυσης συγκρούσεων προκειμένου να σχεδιάσουν σε ένα χαρτί με την υποομάδα τους την ιστορία.</p> <p>Να εντοπίσουν την πρόδοό τους και να συζητήσουν για τον τρόπο για τον οποίο την πέτυχα.</p>	<p>Δραστηριότητες Αξιολόγησης – Τελικές ιδέες παιδιών</p> 	<p>7ο εργαστήριο - «Η τελική μου ιδέα... 'στο αυτί'»! (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Επιδιώκεται η αποτύπωση των τελικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της συνεργασίας και αντιπαραβολή των αρχικών και τελικών ιδεών των παιδιών.</p> <p>Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Τι γίνεται μετά;» Καλούμε τα παιδιά στην Ολομέλεια και τους διηγούμαστε μία ιστορία για κάποια παρέα που έχουνε πάει μία εκδρομή...και ξαφνικά κάτι συνέβη...</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Φτιάξτε σε ομάδες το παραμύθι»</p> <p>Πρόκειται για δραστηριότητα εικονογράφησης της ιστορίας σε υποομάδες.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Η τελική μου ιδέα... 'στο αυτί'!»</p> <p>Πρόκειται για δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και συνέντευξη «στο αυτί».</p>

		<p>Αντιπαράβολή στην Ολομέλεια αρχικών και τελικών ιδεών. Σημειώνουμε ότι οι ατομικές καταγραφές και τα ιχνογραφήματα μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio.</p>
--	--	--

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

1. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014α) *Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1947>
2. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014β) *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1859>
3. ΥΠ.Ε.Π.Θ./Π.Ι. (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β. Νέο Αναλυτικό βιβλιογραφία Όπως αναφέρεται στο ΠΠΣ Νηπιαγωγείου (2014, 1^ο μέρος)
4. <https://ekpaideushdixwsoria.com>
5. Συμβούλιο της Ευρώπης <https://www.coe.int/en/web/children/gre>

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- ✓ **ΟροΠΑίδιο**-Εκπαιδευτικά Προγράμματα για παιδιά & εκπαιδευτικούς μέσα από βιωματικές τεχνικές: www.oropaidio.gr
- ✓ Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση: <https://theatroedu.gr>

Αξιολόγηση Εργαστηρίου → Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση- Εκδηλώσεις διάχυσης

Διάχυση όλου του ή μέρους του προτεινόμενου προγράμματος μπορεί να γίνει με:

- ✓ παρουσίαση στη σχολική κοινότητα ή στην τοπική κοινότητα
- ✓ παρουσίαση σε εκδηλώσεις αντίστοιχες οργανωμένες από το Δήμο ή τον Πολιτιστικό Οργανισμό του Δήμου
- ✓ παρουσίαση κάποιο παραγόμενο θεατρικό δρώμενο στη σχολική μονάδα ή στην ευρύτερη τοπική κοινωνία
- ✓ συμμετοχή του τμήματος που θα υλοποιήσει το πρόγραμμα σε κάποια έκθεση ζωγραφικής ή κατασκευών έργων παιδιών

Φυσικά μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

